

๑ กากบาท ๕๕

พระ คุณอดุลย์เลิศล้ำ	โลกา
พระ ชนะหม่มมรา	ราพณ์ร่าย
พระ องค์ทรงปริชา	ชาญเชี่ยวชาญ
พระ เอยบเห็นคล้าย	สู่ห้องสี่วันวัง

โคลง "กากบาท" เป็นโคลงกลบทที่อยู่ "จินตามณี" ตำราแบบเรียนภาษาไทยชุดแรกของไทย ภาพโคลงเป็นรูปกากบาทเหมือนชื่อโคลง รูปร่างคล้ายไม้กางเขนอย่างคริสต์ศาสนา บรรจุคำโคลงไว้ในแกนกากบาททั้งสี่ด้าน โดยมีคำว่า "พระ" อยู่ใจกลางกากบาท และเป็นคำขึ้นต้นของทุกบาท การถอนโคลงไม่ค่อยซับซ้อนมากเท่าใด โดยบาทแรกเริ่มอ่านจากคำว่า "พระ" ไล่คำไปตามแกนด้านขวามือก่อน บาทที่สองไล่คำไปทางด้านซ้ายมือ บาทที่สามไล่คำขึ้นไปด้านบน และบาทสุดท้ายไล่คำลงมาด้านล่างจนครบ

ภาพ : สมุดไทยคำ "สมุดแบบโคลงมีสารพัด" จาก World Digital Library [www.wdl.org/en/item/8965]

แบบแผนการถอนโคลง : หนังสือปาฐกถาศิลป์ พิธีศรี ครั้งที่ 6 วันที่ 15 กันยายน 2544 เรื่อง "จารึกกับประวัติศาสตร์ศิลป์"

โดย ศ.ดร. ประเสริฐ ณ นคร